

UNA HISTÒRIA D'ARA FA CENT ANYS

Els fets del 'Cu-cut!': militars contra catalanistes

LLUÍS MARTÍNEZ

El 1905 és un any capital per al naixement del catalanisme polític: en les últimes setmanes d'aquell any es va gestar un moviment interclassista que va culminar en la Solidaritat Catalana, gran guanyadora, a Catalunya, de les eleccions que es van celebrar l'abril del 1907. Aquesta coalició va néixer davant la certesa, demostrada pels fets, que els militars havien posat el poder civil de genolls i que no hi podia haver cap més concepte de pàtria que el seu.

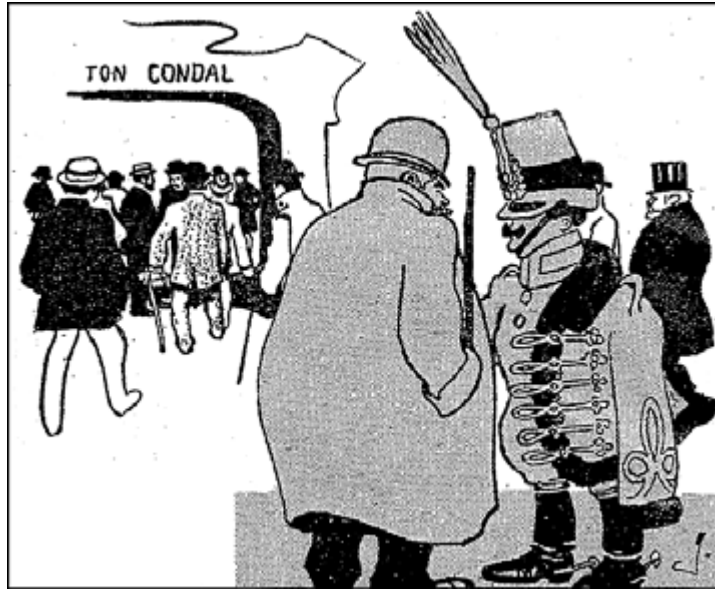
El 1905, ara fa un segle, doncs, una societat dinàmica com la catalana ja es va adonar que no es podia refiar gens del poder central. Però el 1905 no només va ser l'any de l'enlairament del catalanisme, sinó també, en processos que s'alimentaven mútuament, el de la militarització de la vida política espanyola, que va culminar, una trentena d'anys després, en un conflicte civil.

Un episodi notable en la consolidació del moviment catalanista, perquè va obrir els ulls a molts, va ser l'assalt que desenes d'oficials de la guarnició de Barcelona van protagonitzar, la nit del 25 de novembre del 1905, a les redaccions del setmanari satíric *Cu-cut!* i del diari *La Veu de Catalunya* –publicacions de la Lliga Regionalista– i a la impremta Galve.

Els antecedents, el desenvolupament i les conseqüències polítiques d'aquest episodi s'expliquen en el llibre de l'historiador Francesc Santolaria Torres *El Banquet de la Victòria i els fets de Cu-cut!*, acabat de publicar per l'editorial Meteora. No és tracta només d'una explicació molt detallada de tots aquests fets, sinó que la narració s'emmarca en tot el moment històric de la Catalunya i l'Espanya de principis del segle XX.

VICTÒRIA SIMBÒLICA I MORAL

Al tombant del segle, els partits dinàstics i el caciquisme havien fet fallida a Catalunya. Les eleccions eren molt menys manipulables que a Espanya. Un

—¿Qué se celebra aquí, que hay tanta gente?
—El Banquete de la Victoria
—¿De la victoria? Ah, vaya, serán paisanos

nou signe del canvi es va produir a les municipals celebrades al novembre: va guanyar la lerrouxista Unión Republicana, però no va poder col·locar tots els seus candidats, com esperava; en canvi, la segona força, la Lliga Regionalista, sí que va aconseguir actes per a tots els que s'hi havien presentat. Es tractava, doncs, d'una victòria simbòlica i moral, però victòria al capdavant, perquè marcava un canvi de tendència.

Per donar-li la solemnitat que tal fita exigia, la Lliga va convocar un sopar (el Banquet de la Victòria) que es va celebrar al Frontó Comtal (llavors al número 299 del carrer Rosselló de Barcelona), amb un menú preparat pel propietari de Can Culleretes. Hi va haver alguns incidents al final de la festa, quan un grup de regionalistes

van passar per davant de la Fraternidad Republicana. Els fets greus, però, s'esdevindrien uns dies després.

El setmanari *Cu-cut!* del 23 de novembre estava dedicat gairebé en exclusiva al banquet. En aquest número va sortir un acudit del gran Junceda que donava a entendre clarament que si algú celebrava una victòria per força havia de ser un civil, ja que els militars feia molts anys que no en podien celebrar cap. Aquest va ser l'acudit que va motivar l'assalt.

SOLDATS I CAPELLANS

Pot semblar una reacció desproporcionada, però és que la crítica constant als militars era un signe distintiu del setmanari, igual que l'anticlericalisme ho era de les publicacions satíriques més vinculades als re-

publicans. El *Cu-cut!* portava ja molts números publicant acudits i articles crítics amb la ineptitud manifesta dels militars, més atents a les formes que a les essències. I per si amb això no n'hi hagués prou, era una publicació catalanista, ideologia que els militars identificaven amb l'enemic interior.

Que la raó de l'atac era el catalanisme creixent –separatisme, per als militars– i no l'acudit de Junceda ho prova l'assalt a *La Veu de Catalunya*. L'atac, que va quedar impune, va fer veure als catalanistes de tot l'espectre polític (és a dir, des de republicans fins a carlins) que el poder central els considerava com una colònia i que la intervenció militar en la vida pública ja era preocupant.

Era un fet extraordinari? El pitjor de tot és que no. És a dir, davant l'evolució d'una realitat política que no s'entenia, es va optar per posar-la fora de la llei. És una actitud vigent encara avui dia. A més, els militars ja comptaven amb una certa tradició d'assaltar i destruir totes les publicacions que posaven en qüestió el seu sempre irritable honor. Amb l'afegit que equiparaven el seu honor, el personal, amb el de la pàtria.

Els militars assaltaven qualsevol publicació que els criticava. Però en el cas de Catalunya, la cosa va anar més enllà: com a reacció de Madrid, es van suspendre les garanties constitucionals i es va impulsar la Llei de Jurisdiccions perquè tot el que els oficials consideressin que atemptava contra la sacrosanta unitat pàtria –i contra ells, com a màxims representants– pogués ser portat davant els tribunals.

En aquells mesos es van organitzar diversos actes, inclòs un homenatge als diputats catalans que van plantar cara a aquesta llei entenguista, actes que “tenen la vàlua d'esdevenir una escola de catalanisme al carrer”, explica l'autor del llibre. La festa d'homenatge, afegeix l'historiador, “tingué a més, la força de ser un moviment interclassista a través de l'espectacular energia de l'associacionisme català, de manera que serví de desautorització als que s'entestaven [com Lerroux] a equiparar catalanisme amb burgesia”.

L'ALTRA CARA DE LA MONEDA

Aquesta efervescència interclassista va permetre, l'abril del 1907, el triomf de Solidaritat Catalana: la coalició va treure 41 diputats, dels quals 21 eren republicans que havien trencat amb Lerroux, un fet que el líder radical no va saber valorar en tota la seva dimensió. Els fets del *Cu-cut!*, doncs, van precipitar l'aparició d'una consciència nacional i un canvi en el panorama polític de Catalunya.

L'altra cara de la moneda, però, de la qual no es parla gaire en les històries que passen aquest període –aquest llibre n'és una excepció–, és que al costat de la consolidació del catalanisme polític, el poder civil central va haver de cedir quotes de poder a l'exèrcit. “Els militars van trobar en l'element patriòtic antiseparatista la clau perquè el poder civil de l'Estat concedís l'accés al domini *de facto* del país”. Aquesta actitud va ser un preludi de la creixent pressió militar en la vida civil, que va acabar governant amb governs dictatorials.

ARTFÒBIA

GUILLEM CIFRÉ

